

บทความวิชาการ

การดำเนินงานของประเทศไทยในการเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิก
ภายใต้อนุสัญญา “ไซเตส”

(Thailand's operation for becoming a member
of CITES convention)

ปีที่ 3 ฉบับที่ 21

พฤศจิกายน 2556

นางสาวแสงจันทร์ มาน้อย

วิทยาการปฏิบัติการ

สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

บทความวิชาการ

เรื่อง การดำเนินงานของประเทศไทยในการเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิก ภายใต้อนุสัญญา “ไซเตส” (Thailand’s operation for becoming a member of CITES convention)

โดย

นางสาวแสงจันทร์ มาน้อย
วิทยากรปฏิบัติการ
กลุ่มงานวิจัยและข้อมูล สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา มีหน้าที่สนับสนุนข้อมูลทางวิชาการให้กับสมาชิกวุฒิสภา และคณะกรรมการ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องในวงงานของรัฐสภา บทความทางวิชาการ เรื่อง การดำเนินงานของประเทศไทยในการเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกภายใต้อนุสัญญา “ไซเตส” (Thailand’s operation for becoming a member of CITES convention)

จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นข้อมูลให้กับสมาชิกและบุคคลในวงงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ หากสมาชิกวุฒิสภามีข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะประการใด หรือประสงค์ให้จัดทำข้อมูลทางวิชาการในเรื่องที่ท่านสนใจ สามารถแจ้งความจำนงได้ที่ สำนักวิชาการ ชั้น 26 อาคารสุขประพฤติ ถนนประชาชื่น เขตบางซื่อ กรุงเทพฯ โทรศัพท์ 02 831 9305, 02 831 9307 โทรสาร 02 831 9308

บทสรุปผู้บริหาร

การอนุรักษ์เป็นการจัดการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้ได้ผลประโยชน์สูงสุดและยั่งยืนที่สุดที่สามารถทำได้ และควรคุ้มครองไว้เพื่อประโยชน์ของชนรุ่นนี้และอนุชนรุ่นต่อไป ดังนั้นประชาชนและประเทศต่าง ๆ สมควรเป็นผู้ให้ความคุ้มครองสัตว์ป่าและพืชป่า รวมทั้งความร่วมมือระหว่างประเทศเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการคุ้มครองสัตว์ป่าและพืชป่าบางชนิดเพื่อไม่ให้เกิดการใช้ประโยชน์เกินสมควร จากการค้าระหว่างประเทศและประเทศภาคีในอนุสัญญาไซเตส จึงตระหนักถึงคุณค่าที่เพิ่มขึ้นตลอดเวลาของสัตว์ป่าและพืชป่าในด้านสุนทรียภาพ วิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม การพักผ่อนหย่อนใจ และเศรษฐกิจ อนุสัญญาฯ ได้กำหนดกรอบการปฏิบัติระหว่างประเทศในการทำการค้าชนิดพันธุ์ที่กำลังจะสูญพันธุ์ โดยกำหนดให้ประเทศภาคีที่เป็นผู้ส่งออกและประเทศผู้นำเข้ามีความรับผิดชอบร่วมกันในการปฏิบัติ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

สาเหตุของการมีอนุสัญญาไซเตสเนื่องมาจากปริมาณและมูลค่าการค้าสัตว์ป่าและพืชป่าทั่วโลกมีปริมาณและมูลค่ามหาศาล ซึ่งผลประโยชน์ต่าง ๆ ส่งผลให้ปริมาณสัตว์ป่าและพืชป่าลดลงอย่างรวดเร็วจนบางชนิดใกล้จะสูญพันธุ์ ธุรกิจการลักลอบค้าสัตว์ป่าถือได้ว่าเป็นหนึ่งในธุรกิจตลาดมืดที่ทำให้กำไรต่ออาชญากรผู้ค้าสูง และเนื่องจากอาชญากรมักทำงานกันเป็นขบวนการจึงทำให้ธุรกิจการค้าสัตว์ป่าที่ผิดกฎหมายทั่วโลกนั้นสูงถึงหลายพันล้านเหรียญสหรัฐต่อปี ทั้งนี้ สัตว์ป่าทั้งหลายถูกลักลอบล่าออกจากป่าเร็วกว่าอัตราการเพิ่มประชากรของสัตว์ ซึ่งทำที่สุดส่งผลกระทบต่ออย่างใหญ่หลวงต่อการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศวิทยา นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อเป็นลูกโซ่ทำให้สัตว์ป่าอื่น ๆ พอลอยสูญพันธุ์ไปด้วยในที่สุด ซึ่งผลกระทบจากปัญหาการค้าสัตว์ป่า ได้แก่

- การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพจำนวนมากและไม่สามารถเอากลับคืนมาได้ ซึ่งนักวิทยาศาสตร์คาดการณ์ไว้ว่า หากเหตุการณ์เช่นนี้ยังคงดำเนินต่อไปสัตว์ป่าและพืชป่าในทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ถึง 13 - 42 % จะสูญพันธุ์ไปในศตวรรษนี้ และอัตราการสูญเสียน้อยครั้งหนึ่งจากจำนวนดังกล่าวก็เท่ากับสัตว์เหล่านั้นจะสูญพันธุ์ไปจากโลกใบนี้อย่างถาวร
- การสูญเสียระบบนิเวศวิทยาของสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย ซึ่งส่งผลต่อเนื่องไปยังแหล่งต้นน้ำลำธาร แหล่งอาหารและความแปรปรวนของสภาพอากาศ
- ปัญหาการลักลอบค้าสัตว์ป่าเพิ่มอัตราความเสี่ยงของการแพร่ระบาดของไวรัสและเชื้อโรคจากสัตว์สู่คน เช่น การระบาดของโรคซาร์สและโรคไข้หวัดนก เป็นต้น
- แก๊งค์อาชญากรรมเหล่านี้อยู่ได้ด้วยกำไรมหาศาลจากการลักลอบค้าสัตว์ป่า ซึ่งปัจจุบันสามารถพิสูจน์ได้ว่า อาชญากรรมด้านสัตว์ป่ามีส่วนเชื่อมโยงไปยังอาชญากรรมด้านอื่นๆ ด้วย อาทิ ยาเสพติดและการค้ำมนุษย์

เป้าหมายและเจตนารมณ์ของอนุสัญญาไซเตส เพื่อต้องการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่าและพืชป่าในโลกก่อให้เกิดประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติของชนรุ่นนี้ และอนุชนรุ่นต่อไป โดยเน้นทรัพยากรสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์หรือถูกคุกคามจนอาจเป็นเหตุให้สูญพันธุ์ได้ในอนาคตโดยสร้างเครือข่ายทั่วโลกในการควบคุมการค้าระหว่างประเทศ ทั้งสัตว์ป่าและพืชป่าตลอดจนผลิตภัณฑ์ จากมติการประชุมไซเตสทุกครั้งที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่า ที่ประชุมให้ความสำคัญและมุ่งเน้นไปที่ปัญหาการค้างาช้าง ซึ่งในการประชุมไซเตส ครั้งที่16 ที่ประเทศไทยได้เป็นเจ้าภาพนั้น ทุกฝ่ายได้ตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการลักลอบการค้างาช้าง จึงเกิดความร่วมมือโดยทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงภาคประชาชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย มาตรการ และแนวทางการดำเนินงานในการลักลอบการค้างาช้างอย่างจริงจัง

การดำเนินมาตรการของภาครัฐ

ภายใต้เงื่อนไขของอนุสัญญาไซเตส คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ 22 มกราคม 2551 เกี่ยวกับการดำเนินมาตรการการควบคุมการค้างาช้าง โดยให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายในการควบคุมการค้างาช้างให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันป้องกันและปราบปรามการลักลอบค้างาช้าง และประชาสัมพันธ์แก่ประชาชนและนักท่องเที่ยวไม่ให้ซื้องาช้างที่ผิดกฎหมายจากประเทศไทย พร้อมทั้งให้มีการนำเทคโนโลยีด้านพันธุวิศวกรรม (DNA Technology) มาช่วยในการจำแนกชนิดของงาช้าง เพื่อช่วยในการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

นอกจากนี้ยังให้มีการสนับสนุนการทำข้อตกลงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงการคลัง กรมศุลกากร เกี่ยวกับการระงับคดี การจัดการ และการเก็บรักษาของกลางในคดีที่เกี่ยวกับงาช้างและสัตว์ป่าอื่นๆ เพื่อดำเนินการให้สอดคล้องตามอนุสัญญา CITES

การดำเนินงานของภาคเอกชนและภาคประชาชน

การดำเนินมาตรการในส่วนของภาคเอกชนและภาคประชาชน ได้มีหน่วยงานเอกชนออกมารณรงค์ให้ความรู้ ความเข้าใจ รวมถึงช่องทางในการแจ้งการลักลอบค้างาช้าง ในส่วนภาคประชาชนได้มีการสำรวจความคิดเห็นของภาคประชาชนในการเพิ่มมาตรการ แนวทาง หรือการปรับแก้ข้อกำหนดกฎหมายให้สอดคล้องกับการดำเนินมาตรการทางภาครัฐ เพื่อให้สามารถดำเนินงานไปในทางเดียวกัน

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์หรือไซเตส ไม่ได้เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่ง แต่เป็นความร่วมมือกันของทุกภาคส่วน ดังนั้น การอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์หรือถูกคุกคามนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่เราควรคำนึงถึงพร้อมกับการอนุรักษ์ธรรมชาติของประเทศ ซึ่งจะทำให้เกิดความสมดุลระหว่างธรรมชาติและสัตว์ป่าอันจะส่งผลถึงความสมบูรณ์ทางธรรมชาติต่อไป

การดำเนินงานของประเทศไทยในการเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิก ภายใต้อนุสัญญา “ไซเตส” (Thailand’s operation for becoming a member of CITES convention)

นางสาวแสงจันทร์ มาน้อย*

บทนำ

ปัจจุบันปัญหาสิ่งแวดล้อมและภัยธรรมชาตินับว่าเป็นปัญหาที่มนุษยชาติตระหนักถึงผลกระทบที่ได้รับอย่างรุนแรงอยู่ในขณะนี้ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาสภาวะโลกร้อนที่นับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น อีกทั้งปัญหาหาคู่ค้าที่ประเทศไทยได้รับผลกระทบอย่างมหาศาลในปี พ.ศ. 2554 ต่อเนื่องมาถึงต้นปี และยังมีปัญหาวิกฤตทางภัยธรรมชาติที่นานาประเทศประสบอยู่ในขณะนี้ ทั้งนี้สาเหตุสำคัญประการหนึ่ง ที่ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวนั้นคือความไม่สมดุลของระบบนิเวศทางธรรมชาติ ซึ่งกลไกในการที่จะรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมไว้ให้ได้ก็คือ จะต้องใช้หลักของระบบนิเวศวิทยาช่วยในการจัดการกับทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้ซึ่งเปรียบเสมือนเส้นเลือดใหญ่ของทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ ซึ่งดัชนีชี้วัดความสมบูรณ์ของทรัพยากรทางธรรมชาติอย่างหนึ่ง นั่นก็คือ สัตว์ป่าและพรรณพืชนั่นเอง

ด้วยปัญหาดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับการที่ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพการประชุมภาคีสมาชิกอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ ครั้งที่ 16 (The 16Th meeting of the Conference of Parties to CITES : CITES CoP16) วันที่ 3 - 14 มีนาคม 2556 ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ จัดโดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงได้จัดทำบทความเกี่ยวกับ “ไซเตส” ขึ้นมา เพื่อสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจต่อกลไกที่สำคัญในการที่จะรักษาไว้ซึ่งสัตว์ป่าและพันธุ์พืชเพื่อระบบนิเวศที่ดี และจะเอื้ออำนวยให้ประเทศไทยสามารถควบคุมการลักลอบค้าสัตว์ป่าและพืชป่าที่กำลังจะสูญพันธุ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การค้าระหว่างประเทศได้รับความสะดวกร่มมากขึ้น ซึ่งความร่วมมือจากประเทศภาคีสมาชิกมีความจำเป็นในการควบคุมการส่งออกสัตว์ป่าและพืชป่าจากประเทศไทย อีกทั้งเพื่อความร่วมมือกับประเทศภาคีสมาชิกอื่น ๆ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่าและพืชป่าให้มีอยู่พันธุ์

บทความนี้ได้ทำการรวบรวมรายละเอียดของอนุสัญญาไซเตส ซึ่งในส่วนแรกขอนำเสนอข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับไซเตส การดำเนินการของประเทศไทยภายใต้ภาคีสมาชิกอนุสัญญาฯ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการ

* วิทยากรปฏิบัติการ กลุ่มงานวิจัยและข้อมูล สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

คุ้มครองสัตว์ป่าและพันธุ์พืช สรุประเบิดที่เป็นสาระสำคัญในการประชุมไซเตสแต่ละครั้งที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน เพื่อเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจเบื้องต้น ก่อนที่จะนำเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะสำหรับเรื่องนี้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลทางวิชาการแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจทั่วไป

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับ “ไซเตส” (CITES)

1.1 ความเป็นมาของไซเตส (CITES)

ไซเตส (CITES) เป็นคำย่อของอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ (The Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora) ได้ถูกยกร่างขึ้นในการประชุมสหภาพนานาชาติเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ หรือ IUCN (International Union for Conservation of Nature and Natural Resources) ที่กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. ประเทศสหรัฐอเมริกา มีผู้เข้าร่วมประชุม 88 ประเทศ และมีผู้ลงนามรับรองอนุสัญญาฉบับนี้ทันที 21 ประเทศ เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2516 เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า อนุสัญญาวอชิงตัน (Washington Convention) ประเทศไทยได้ส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมด้วย แต่มาลงนามรับรองอนุสัญญาในปี พ.ศ. 2518 และให้สัตยาบันในวันที่ 21 มกราคม 2526 นับเป็นสมาชิกลำดับที่ 78

เมื่อปี พ.ศ. 2518 UNEP (United Nations Environment Programme) ได้จัดตั้งสำนักเลขาธิการไซเตส (CITES Secretariat) ขึ้น เพื่อทำหน้าที่บริหารการบังคับใช้อนุสัญญาฉบับนี้ภายใต้การดูแลของ IUCN จนถึงปี พ.ศ. 2527 เมื่อจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จึงได้จัดตั้งสำนักงานถาวรขึ้นที่เมืองโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ บริหารงานโดย UNEP และในเดือนพฤษภาคม 2536 สำนักเลขาธิการไซเตสได้ย้ายสำนักงานไปอยู่ที่กรุงเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ จนถึงปัจจุบัน

ปัจจุบันอนุสัญญาไซเตสมีสมาชิกรวม 177 ประเทศ (มกราคม 2556) โดยสมาชิกต้องจ่ายเงินอุดหนุนรายปี เป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารงานของสำนักเลขาธิการ CITES สำหรับประเทศไทย กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นผู้ขอตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนไซเตส โดยในช่วงปี พ.ศ. 2552 - 2554 ประเทศไทยต้องจ่ายเงินอุดหนุนปีละ 10,000 เหรียญสหรัฐ โดยประมาณ

ไซเตสมีเป้าหมายเพื่อสร้างความมั่นใจว่าการค้าระหว่างประเทศซึ่งพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าจะไม่ส่งผลกระทบต่อความอยู่รอดของชนิดพันธุ์นั้น ๆ ในธรรมชาติ โดยเน้นทรัพยากรสัตว์ป่า และพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ หรือมีการคุกคาม ทำให้ปริมาณร่อยหรอจนอาจเป็นเหตุให้สูญพันธุ์ อันเป็นผลกระทบจากการค้าระหว่างประเทศ การอนุรักษ์กระทำโดยการสร้างเครือข่ายทั่วโลกในการควบคุมการค้าระหว่างประเทศซึ่งสัตว์ป่าและพืชป่าเหล่านั้นทั้งสัตว์ป่าและพืชป่าที่มีชีวิต ตลอดจนซากและผลิตภัณฑ์

1.2 โครงสร้างของไซเตส (CITES)

โครงสร้างที่สำคัญของไซเตส ได้แก่

1.2.1 การประชุมภาคีอนุสัญญาไซเตส หรือ CITES CoP เป็นการประชุมของประเทศภาคีอนุสัญญา CITES เพื่อพิจารณาเกี่ยวกับการดำเนินงานตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญา CITES ให้สอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น การกำหนดกฎเกณฑ์และงบประมาณ การแก้ไขปรับปรุงบัญชีชนิดสัตว์ป่าและพืชป่า การพิจารณาความก้าวหน้าการดำเนินงานอนุรักษ์ชนิดพันธุ์ในบัญชี การทบทวนและกำหนดมติที่ประชุมเพื่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามพันธกรณีแห่งอนุสัญญา เป็นต้น การประชุมจะจัดขึ้นทุก ๆ 3 ปี มีช่วงระยะเวลาการประชุม 2 สัปดาห์ โดยมีภาคีใดภาคีหนึ่งหมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพ

ประเทศไทยเคยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมภาคีอนุสัญญาไซเตส ครั้งที่ 13 มาแล้ว เมื่อปี พ.ศ. 2547 ณ กรุงเทพมหานคร และเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมภาคีอนุสัญญาไซเตส ครั้งที่ 16 ในระหว่างวันที่ 2-14 มีนาคม 2556 ที่ผ่านมา

1.2.2 สำนักเลขาธิการไซเตส (CITES Secretariat) ผู้บริหารสูงสุด คือ เลขาธิการ (Secretary General) ซึ่งแต่งตั้งโดยผู้อำนวยการบริหารของ UNEP ในสำนักนี้จะมีบุคลากรประจำ ทำหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ตามความจำเป็นและเหมาะสม หน้าที่ของสำนักเลขาธิการ CITES มีดังนี้

- จัดประชุมภาคีอนุสัญญา และอำนวยความสะดวกแก่สมาชิกในการประชุม
- ทำหน้าที่ตามมาตรา 15 และ 16 แห่งอนุสัญญาฯ CITES ว่าด้วยการแก้ไขบัญชีรายชื่อสัตว์และพืช ในบัญชีหมายเลข 1, 2, 3 (Appendix I, II, III)
- ศึกษาค้นคว้าในเรื่องที่ได้รับมอบหมายจากที่ประชุมใหญ่ภาคีไซเตส
- ตรวจสอบรายงานประจำปีของภาคีไซเตส
- กระตุ้นภาคีไซเตสให้ตระหนักถึงวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาฯ CITES
- จัดพิมพ์รายชื่อชนิดพันธุ์ใน Appendix I, II และ III แจกจ่ายแก่สมาชิกพร้อมด้วยคำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการจำแนกชนิดพันธุ์นั้น ๆ
- จัดทำรายงานผลงานประจำปีของสำนักเลขาธิการ CITES เสนอสมาชิก
- ให้คำแนะนำแก่สมาชิกในการปฏิบัติตามระเบียบอนุสัญญาฯ CITES

1.2.3 คณะกรรมการบริหาร (Standing Committee) ทำหน้าที่ดังนี้

- ให้คำแนะนำแก่สำนักเลขาธิการไซเตส ในการบริหารงานตามอนุสัญญาฯ
- ประสานงานในการเตรียมจัดประชุมภาคีอนุสัญญา CITES ระหว่างสำนักเลขาธิการไซเตส และประเทศเจ้าภาพ
- เป็นคณะกรรมการควบคุมกฎ ระเบียบวาระการประชุมภาคีไซเตส
- รับรองงบประมาณประจำปีของสำนักเลขาธิการไซเตส

- ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่สมาชิกร้องขอ

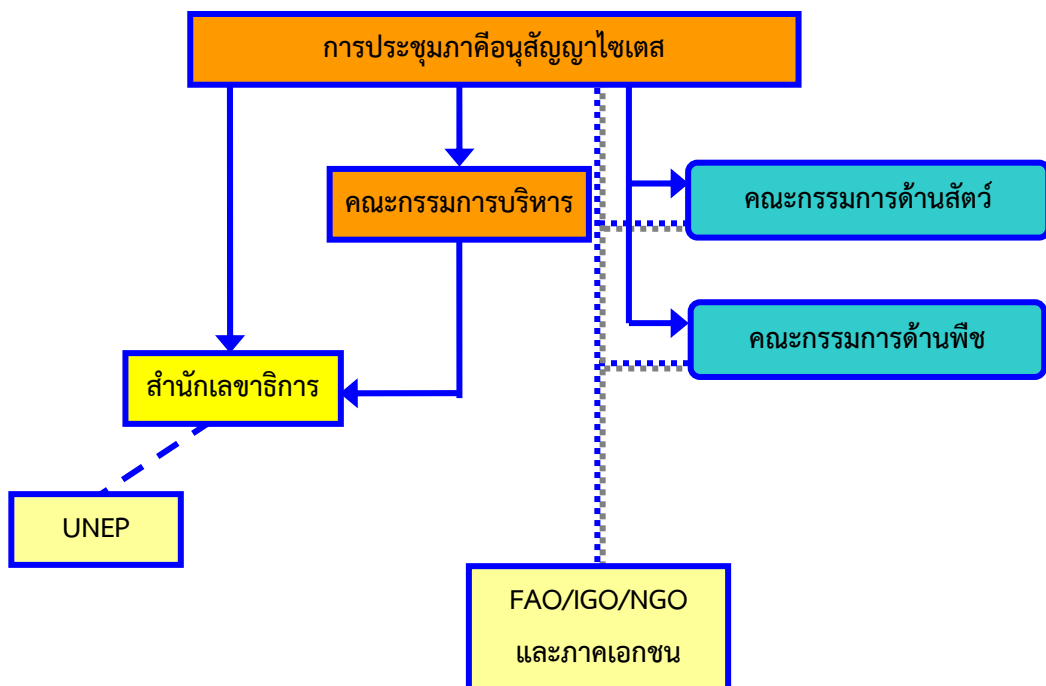
มีองค์ประกอบหลักของคณะกรรมการบริหาร ได้แก่ ผู้แทนจาก 6 ภูมิภาคหลักของ CITES ได้แก่ แอฟริกา เอเชีย ยุโรป อเมริกาเหนือ อเมริกากลาง อเมริกาใต้ แคริบเบียน และโอเชียเนีย โดยจำนวนผู้แทนเป็นสัดส่วนกับภาคีอนุสัญญาในภูมิภาคนั้น ๆ และมีผู้แทนจากประเทศต่อไปนี้เป็นองค์ประกอบด้วย ได้แก่ ประเทศผู้สนับสนุน (Depositary Government) ได้แก่ สวิตเซอร์แลนด์, ประเทศเจ้าภาพการประชุมภาคีอนุสัญญาครั้งที่ผ่านมาและครั้งต่อไป โดยผู้แทนจาก 3 ประเทศดังกล่าวนี้ไม่มีสิทธิ์ออกเสียง ยกเว้นกรณีผู้แทน 6 ภูมิภาคมีเสียงเท่ากัน Depositary Government จึงจะเป็นผู้ออกเสียงชี้ขาด สมาชิกภาพของผู้แทนจะมีการพิจารณาในทุกสมัยการประชุมภาคีอนุสัญญา

1.2.4 คณะกรรมการด้านสัตว์ (Animals Committee) เป็นกรรมาการด้านวิชาการในส่วนของสัตว์ป่า ทำหน้าที่ตรวจตราควบคุม ปริมาณการค้าสัตว์ป่า พิจารณาการปรับเปลี่ยน เพิ่ม ถอดถอน บัญชีสัตว์ป่า ตรวจสอบภาวะใกล้สูญพันธุ์ของสัตว์ป่า เป็นต้น ประกอบด้วยผู้แทนจาก 6 ภูมิภาคหลัก

1.2.5 คณะกรรมการด้านพืช (Plants Committee) มีหน้าที่ทำนองเดียวกันกับคณะกรรมการด้านสัตว์ แต่เป็นด้านพืช ประกอบด้วยผู้แทนจาก 6 ภูมิภาคหลักเช่นกัน

คณะกรรมการด้านพืช และด้านสัตว์ อาจเรียกโดยรวมว่าคณะกรรมการวิชาการ

โครงสร้างของไซเตส (CITES)

1.3 หน้าที่ของภาคีไซเตส

ภาคีอนุสัญญาไซเตสจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามแนวทางที่อนุสัญญาไซเตสกำหนด ซึ่งมีหลักการตามบทบัญญัติของอนุสัญญาไซเตสทั้ง 25 มาตรา ตลอดจนองค์ประชุมและมติข้อตัดสินใจต่าง ๆ อันเป็นผลจากที่ประชุมภาคีอนุสัญญาไซเตส ซึ่งประเด็นที่สำคัญ ได้แก่

1.3.1 สมาชิกต้องมีมาตรการในการบังคับใช้อนุสัญญาฯ CITES มิให้มีการค้าสัตว์ป่า พืชป่า ที่ขัดต่อระเบียบข้อบังคับของอนุสัญญา โดยมีมาตรการลงโทษผู้ค้า ผู้ครอบครอง ริมของกลาง และส่งของกลางกลับแหล่งกำเนิดในกรณีที่ทราบถิ่นกำเนิดที่แท้จริง

1.3.2 ต้องตั้งด่านตรวจสัตว์ป่า พืชป่าระหว่างประเทศ เพื่อควบคุมและตรวจสอบการค้าสัตว์ป่า พืชป่า และการขนส่งที่ปลอดภัยตามระเบียบอนุสัญญา CITES

1.3.3 ต้องส่งรายงานประจำปี (Annual Report) เกี่ยวกับสถิติการค้าสัตว์ป่า พืชป่าของประเทศตนเองแก่สำนักเลขาธิการ CITES และรายงานประจำสองปี (Biennial Report) ซึ่งเกี่ยวข้องกับระเบียบกฎหมายที่ใช้ในการบังคับใช้อนุสัญญาไซเตส

1.4 ระบบการควบคุมของไซเตส

Trade หรือ ค้า มีนิยามตามบทบัญญัติอนุสัญญาไซเตสไว้ว่า “ส่งออก (Export) ส่งกลับออกไป (Re-export) นำเข้า (Import) และ นำเข้าจากทะเล (Introduction from the sea)” ซึ่งแตกต่างจากนิยามคำว่า การค้าตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ที่นิยามไว้ว่า “ซื้อ ขาย แลกเปลี่ยน จำหน่าย จ่าย แจก หรือโอนกรรมสิทธิ์ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในทางการค้า และหมายความรวมถึง มีหรือแสดงไว้เพื่อขายด้วย”

การค้าสัตว์ป่า พืชป่า และผลิตภัณฑ์ระหว่างประเทศจะถูกควบคุมโดยระบบใบอนุญาต (Permit) และหนังสือรับรอง (Certificate) ซึ่งหมายถึงว่า สัตว์ป่าและพืชป่าที่ CITES ควบคุมจะต้องมีใบอนุญาต และหนังสือรับรองเพื่อกำกับการค้าดังกล่าว

ชนิดพันธุ์ของสัตว์และพืชป่าที่ CITES ควบคุมจะระบุไว้ในบัญชีหมายเลข 1, 2, 3 (Appendix I, II, III) ของอนุสัญญาฯ โดยได้กำหนดหลักการไว้ว่า

สัตว์ป่าในอนุสัญญา CITES ที่ใกล้สูญพันธุ์ : บัญชีที่ 1

บัญชี 1 (Appendix I) เป็นชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่อยู่ในสถานะเสี่ยงใกล้สูญพันธุ์ ที่มีหรืออาจจะมีผลกระทบจากการค้า การค้าซึ่งชนิดพันธุ์เหล่านี้ต้องเป็นไปโดยความเข้มงวดและโดยไม่มีวัตถุประสงค์เชิงพาณิชย์ ทั้งนี้เพื่อมิให้เกิดผลกระทบต่อความอยู่รอดของชนิดพันธุ์ และจะอนุญาตโดยมีข้อกำหนดเฉพาะ เช่น กรณีการศึกษาวิจัย การเพาะพันธุ์ เป็นต้น การค้าชนิดพันธุ์ในบัญชี 1 จะต้องได้รับความยินยอมจากประเทศผู้นำเข้าเสียก่อน ประเทศผู้ส่งออกจึงจะออกใบอนุญาตส่งออกได้ ตัวอย่างชนิดสัตว์ป่าในบัญชี 1 เช่น ลิงอูรังอุตัง ช้างเอเชีย เสือโคร่ง นกแก้วมาคอว์ไฮยาซินท์ จระเข้ น้ำจืด จระเข้ น้ำเค็ม เต่ามะเฟือง ปลาอีสกไทย เป็นต้น

สัตว์ป่าในอนุสัญญา CITES ที่ใกล้สูญพันธุ์ : บัญชีที่ 2

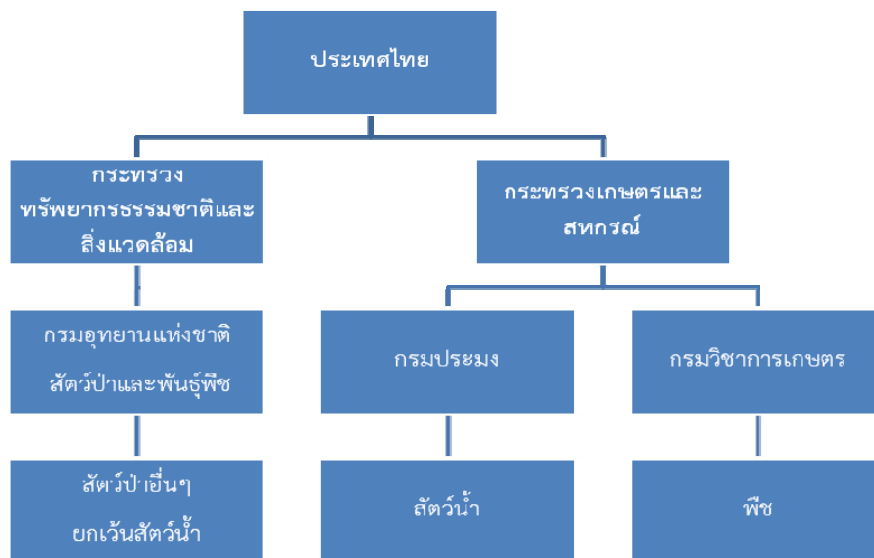
บัญชี 2 (Appendix II) เป็นชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่มีสถานภาพไม่เสี่ยงใกล้สูญพันธุ์ แต่หากไม่มีการควบคุมการค้าอาจทำให้มีสถานะใกล้สูญพันธุ์เหมือนบัญชี 1 ได้ การค้าจึงสามารถดำเนินการได้ โดยมีระบบการควบคุม ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้มีการใช้ประโยชน์ที่มากเกินไปจนส่งกระทบต่อการอยู่รอด

ของชนิดพันธุ์ ทั้งนี้การกำหนดชนิดพันธุ์ในบัญชี 2 ยังครอบคลุมถึงชนิดสัตว์หรือพืชที่มีความคล้ายคลึงกับชนิดพันธุ์ที่มีการค้าด้วยเพื่อประสิทธิภาพในการควบคุมการค้า การค้าชนิดพันธุ์ในบัญชี 2 ประเทศผู้ส่งออกจะต้องออกใบอนุญาตส่งออกเพื่อเป็นการรับรองว่าการส่งออกนั้นไม่กระทบต่อการดำรงอยู่ของชนิดพันธุ์ตามธรรมชาติ ตัวอย่างชนิดสัตว์ป่าในบัญชี 2 เช่น ลิ่น อีเห็นลายพาด สมเสร็จบราซิล นกปรอดแม่ทะ นกแก้วโม่่ง เต่านา งูเหลือม เป็นต้น

บัญชี 3 (Appendix III) เป็นชนิดพันธุ์ที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายโดยภาคีใดภาคีหนึ่งอยู่แล้ว และต้องการความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันการใช้ประโยชน์ที่ไม่ยั่งยืน หรือการใช้ประโยชน์ในทางที่ผิดกฎหมาย จึงร้องขอให้ภาคีอื่น ๆ ให้ความร่วมมือในการควบคุมการค้าด้วยตัวอย่างชนิดสัตว์ป่าในบัญชี 3 เช่น ควายป่า (เนปาล) นกกระทาดงปีกซีใต้ (มาเลเซีย) เต่าอัลลิเกเตอร์ (สหรัฐอเมริกา) หอยเป่าฮือแอฟริกาใต้ (แอฟริกาใต้) เป็นต้น

2. การดำเนินงานของประเทศไทยเกี่ยวกับไซเตส

หน่วยงานราชการที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานไซเตสของประเทศไทยมี 3 หน่วยงานหลัก ได้แก่ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมประมง และกรมวิชาการเกษตร ซึ่งมีการดำเนินงานที่โดยตรงในการดูแลชนิดพันธุ์ต่างๆ อยู่แต่เดิมแล้ว ตามผังข้างล่างนี้

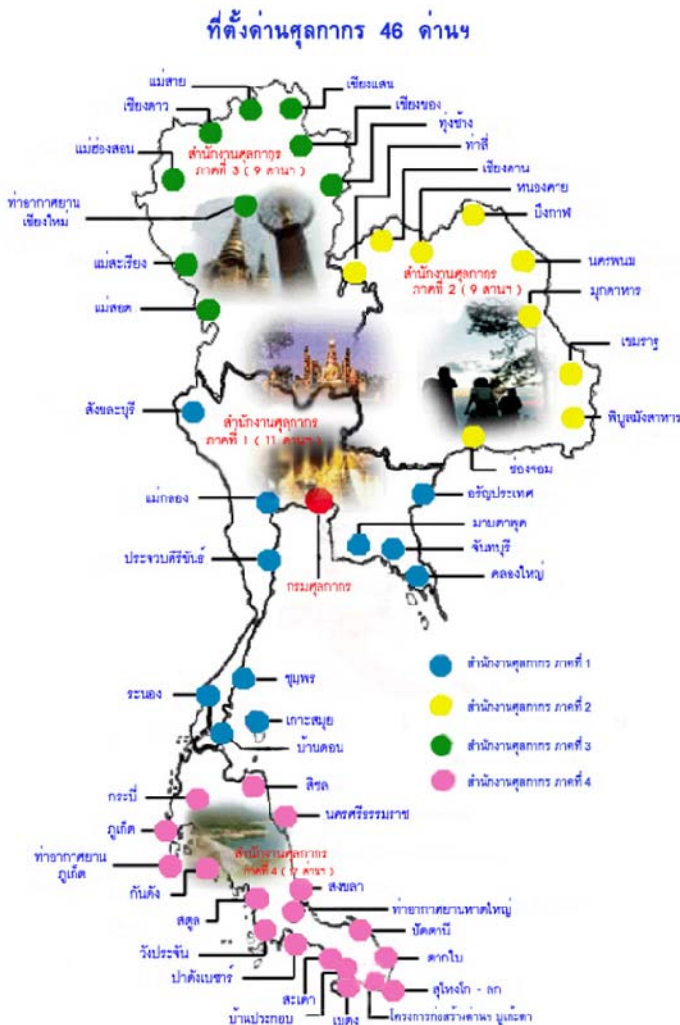

ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2503 และพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 บังคับใช้ในขณะที่ยังให้สัตยาบันเป็นภาคีอนุสัญญาไซเตส เมื่อปี พ.ศ. 2526 แต่เนื่องจากบทบัญญัติของกฎหมายมิได้ครอบคลุมตามที่อนุสัญญาไซเตสกำหนด ประเทศไทยจึงถูกระงับการค้าสัตว์ป่าและพืชป่าในบัญชีอนุสัญญาไซเตส จากประเทศภาคีอนุสัญญาฯ CITES ตั้งแต่เดือนเมษายน 2534

ต่อมาในเดือนกุมภาพันธ์ 2535 ประเทศไทยได้ตราพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ซึ่งมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการนำเข้า ส่งออก และนำผ่านซึ่งชนิดพันธุ์สัตว์ป่าที่ CITES ควบคุม และดำเนินการแก้ไขพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 ให้ครอบคลุมและรองรับการบังคับใช้ออนุสัญญาไซเตส โดยตราพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2535 (ฉบับที่ 2) ประเทศไทยได้ชี้แจงทำความเข้าใจกับสำนักเลขาธิการ CITES ถึงความพยายามและความตั้งใจจริงของประเทศไทยในการอนุรักษ์ตามอนุสัญญาฯ CITES เป็นผลให้สำนักเลขาธิการ CITES ประกาศยกเลิกระงับการค้ากับประเทศไทย ตั้งแต่เดือนเมษายน 2535

การดำเนินงานตามพันธกรณีตามอนุสัญญาไซเตสของประเทศไทยในปัจจุบัน ใช้กฎหมายหลัก 2 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายที่รองรับในส่วนของสัตว์ป่า และพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2535 (ฉบับที่ 2) ที่รองรับในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพืช ทั้งนี้ ยังอาศัยกฎหมายอื่น ๆ ของไทยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้า และส่งออก เช่น พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 และพระราชบัญญัติการส่งออกป็นอกและการนำเข้า มาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 เพื่อประสิทธิภาพในการบังคับใช้ออนุสัญญา CITES อีกด้วย

จุดนำเข้า-ส่งออก รวม 62 จุด

สำนักงานศุลกากร จำนวน 6 สำนัก

1. สำนักงานศุลกากรท่าเรือกรุงเทพ
2. สำนักงานศุลกากรท่าเรือแหลมฉบัง
3. สำนักงานศุลกากรตรวจสินค้าลาดกระบัง
4. สำนักงานศุลกากรกรุงเทพ (ท่าเอกชน ๑๑ ท่า)
5. สำนักงานศุลกากรตรวจสินค้าท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ
6. สำนักงานศุลกากรตรวจของผู้โดยสาร ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ

ด่านศุลกากรจำนวน 46 ด่าน

- สำนักงานศุลกากรภาคที่ 1 จำนวน 11 ด่าน
- สำนักงานศุลกากรภาคที่ 2 จำนวน 9 ด่าน
- สำนักงานศุลกากรภาคที่ 3 จำนวน 9 ด่าน
- สำนักงานศุลกากรภาคที่ 4 จำนวน 17 ด่าน

ที่มา : กรมศุลกากร ฝ่ายสืบสวนปราบปรามที่ 1 ส่วนสืบสวนปราบปราม 3 สำนักสืบสวนและปราบปราม

3. สรุปประเด็นการประชุม “ไซเตส” ที่สำคัญในการประชุม คราวที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน

3.1 ประเด็นสำคัญในการประชุมไซเตส ครั้งที่ 13 (CITES coP # 13)

รายงานผลการประชุมภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ ครั้งที่ 13 (CITES CoP 13) เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2547 โดยประเทศไทยเป็นเจ้าภาพในการจัดการประชุม โดยผลการประชุมในส่วนข้อเสนอของประเทศไทย สรุปดังนี้

1. ที่ประชุมเห็นชอบให้เลื่อนโลมามีริวติ (*Orcaella brevirostris*) จากบัญชี 2 (ยังคงอนุรักษ์บางส่วน แต่อนุญาตให้ซื้อ/ขายได้ โดยมีการควบคุม) ของอนุสัญญาเป็นบัญชีที่ 1 (ห้ามซื้อขายให้อนุรักษ์และใช้ศึกษาทางวิชาการได้)
2. ให้ถอดหยก (*Euphorbia lactea*) ในบัญชีที่ 2 ที่ได้จากการขยายพันธุ์เทียม ออกจากบัญชีอนุสัญญา
3. ให้ถอดโป๊ยเซียน (*Euphorbia milii*) ที่ได้จากการขยายพันธุ์เทียมออกจากบัญชีอนุสัญญา
4. ให้กล้วยไม้ลูกผสม 4 สกุล คือ สกุลแวนด้า สกุลฟาแลนนอปซิส สกุลเดนโตรเปียม และสกุลซิมปีเดียม ยกออกจากบัญชีแนบท้ายอนุสัญญา
5. ให้เลื่อนกล้วยไม้ฟ้ามุ่ย (*Vanda crerulea*) จากบัญชีที่ 1 เป็นบัญชีที่ 2

นอกจากนี้ การประชุมได้พิจารณาข้อเสนอของประเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสัตว์ป่าและพืชป่าหลายชนิด เช่น เต้านา ตะพาน้ำ จระเข้แม่น้ำไนล์ ช้างแอฟริกา ฯลฯ ซึ่งบางชนิดมีผลกระทบกับการอนุรักษ์และการค้าชนิดพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าที่มีอยู่ในประเทศไทย สำหรับการดำเนินการตามนโยบายนายกรัฐมนตรีที่ประกาศไว้ใน การเปิดประชุม CITES CoP 13 ได้แก่ การแถลงการณ์ร่วมระหว่างรัฐมนตรีอาเซียน (ASEAN Statement) ในระหว่างการประชุม CITES CoP 13 เพื่อแสดงเจตจำนงร่วมกันในความร่วมมือที่ครอบคลุมถึงประเด็นต่างๆ อาทิเช่น ด้านการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ การติดตามตรวจสอบการค้าสัตว์ป่าและพืชป่า การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เป็นปัจจัยสำคัญของเครือข่าย เป็นต้น การจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมการป้องกันธรรมชาติ ณ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ การลงนามบันทึกความเข้าใจความร่วมมือเพื่อการอนุรักษ์สัตว์ป่าและพืชป่า ระหว่างกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภาคเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชน และการประชุมภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ ครั้งที่ 14 (CITES Cop 14) จะจัดขึ้นในปี พ.ศ. 2550 ณ ประเทศเนเธอร์แลนด์

และเห็นชอบให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานหลักในการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามผลการประชุมฯ และเพื่อสร้างเครือข่ายการบังคับใช้กฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการค้าสัตว์ป่าและพืชป่าที่ผิดกฎหมายในระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการให้เป็นไปตามแถลงการณ์ร่วมระหว่างรัฐมนตรีอาเซียน (ASEAN Statement on CITES)

3.2 ประเด็นสำคัญในการประชุมไซเตส ครั้งที่ 14 (CITES CoP # 14)

การประชุมภาคีอนุสัญญาฯ CITES CoP14 ได้จัดขึ้นระหว่างวันที่ 3-15 มิถุนายน 2550 ณ กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ มีภาคีเข้าร่วมประชุมกว่า 150 ประเทศ ประเทศไทยในฐานะภาคีอนุสัญญา CITES ได้ส่งผู้แทนเข้าประชุมจากหน่วยงานที่รับผิดชอบงานอนุสัญญา CITES ได้แก่ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมประมง และกรมวิชาการเกษตร ทั้งนี้ โดยมีนายสุวัช สิงห์พันธุ์ รองปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหัวหน้าคณะ

มติที่ประชุมและข้อตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยในส่วนของสัตว์ป่าที่สำคัญ

1. การควบคุมการค้าช้างภายในประเทศ ที่ประชุม CITES CoP14 ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการว่าด้วยการควบคุมการค้าช้าง ซึ่งเป็นการปรับปรุงจากแผนปฏิบัติการเดิมที่เน้นประเทศในทวีปแอฟริกาที่เป็นถิ่นแพร่กระจายของช้างแอฟริกา ให้ครอบคลุมถึงประเทศอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการค้าช้างภายในประเทศ ทั้งที่เป็นและไม่ใช่ประเทศถิ่นแพร่กระจายของช้าง หากภาคีไม่ปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดจะเป็นผลให้ถูกระงับการค้าได้ โดยประเทศไทยมีรายชื่อในลำดับต้นที่ต้องดำเนินการตามแผนปฏิบัติการดังกล่าว เนื่องจากเป็นประเทศหนึ่งที่มีการค้าช้างภายในประเทศ ซึ่งจำเป็นต้องปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการนี้ และต้องกำหนดมาตรการควบคุมการค้าช้างภายในประเทศที่เข้มงวดและมีประสิทธิภาพให้เป็นไปตามมติที่ประชุม

2. กฎหมายเพื่อการบังคับใช้อนุสัญญา CITES สืบเนื่องจากเมื่อเดือนกรกฎาคม 2549 ได้มีการจับกุมผ้าซาหุทในประเทศไทย ผ้าซาหุทเป็นชื่อเรียกผ้าขนสัตว์ที่ทำจากขนของแอนทิลอปทิเบต หรือ ชิรู (*Pantholops hodgsonii*) ซึ่งเป็นสัตว์ในบัญชี 1 ของอนุสัญญา CITES คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาในชั้นศาล ที่เกี่ยวเนื่องถึงความครอบคลุมของพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ถึงผลิตภัณฑ์ที่ทำจากซากของสัตว์ป่าชนิดที่รัฐมนตรีประกาศ

กำหนดตามความในมาตรา 23 และ 24 ซึ่งเป็นการกำหนดชนิดสัตว์ในบัญชีอนุสัญญา CITES ให้เป็นชนิดสัตว์ป่าที่ควบคุมการนำเข้าและส่งออก โดยพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นกฎหมายหลักในการบังคับใช้อนุสัญญา CITES ในส่วนของสัตว์ป่า และถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มที่ 1 ตามโครงการกฎหมายระดับชาติเพื่อการบังคับใช้อนุสัญญา CITES ที่จัดว่าครอบคลุมการบังคับใช้อนุสัญญา CITES อย่างครบถ้วน

โดยหากพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่ครอบคลุมถึงผลิตภัณฑ์ของสัตว์ในบัญชีอนุสัญญา CITES จะเป็นผลให้กฎหมายของไทยถูกลดลำดับลงมาอยู่ในกลุ่มที่ 2 และต้องปรับปรุงแก้ไขต่อไป

3.3 ประเด็นสำคัญในการประชุมไซเตส ครั้งที่ 15 (CITES coP # 15)

การประชุมภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (Conference of the Parties to the CITES Convention) ครั้งที่ 15 (CoP 15) ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ 13 - 25 มีนาคม 2553 ณ เมืองโดฮา รัฐกาตาร์ โดยมี นายภิรมย์ สิมะโรจน์ กรรมการผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนประเทศไทยเข้าร่วมการประชุม โดยมีสาระสำคัญของการประชุมสรุปได้ ดังนี้

1. ที่ประชุมรับทราบบทบาทการเป็นผู้นำของประเทศไทยในการอนุรักษ์เสือโคร่ง โดยการเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระดับรัฐมนตรีเอเชียด้านการอนุรักษ์เสือโคร่ง ครั้งที่ 1 (The 1st Asia Ministerial Conference on Tiger Conservation : The 1st AMC) ระหว่างวันที่ 27-30 มกราคม 2553 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งผลจากการประชุมได้บรรลุข้อตกลงและประกาศเจตนารมณ์ร่วมกันในการอนุรักษ์เสือโคร่ง (Hua Hin Declaration) และรับทราบถึงมาตรการของประเทศไทยในการควบคุมการค้างาช้างภายในประเทศและการรณรงค์หยุดการลักลอบนำงาช้างและผลิตภัณฑ์ที่ทำจากงาช้างออกนอกประเทศ
2. ที่ประชุมมีมติเห็นชอบในการเพิ่มมาตรการในการอนุรักษ์เสือโคร่งและสัตว์อื่น ๆ ในกลุ่ม Asian Big Cat โดยเพิ่มมาตรการการรายงานการค้าเสือ และควบคุมการเพาะพันธุ์เสือในปริมาณที่เหมาะสมต่อการอนุรักษ์เสือในธรรมชาติเท่านั้น
3. ที่ประชุมลงมติไม่รับข้อเสนอของประเทศแทนซาเนียและแซมเบียในการขอลดบัญชีช้างแอฟริกาจากบัญชี 1 ลงมาเป็นบัญชี 2 เพื่อสามารถค้าช้างและงาช้างระหว่างประเทศได้อย่างถูกกฎหมาย
4. ที่ประชุมลงมติไม่รับข้อเสนอในการขอขึ้นบัญชี Blue Fin Tuna ในบัญชี 1 ตามที่กลุ่มประเทศยุโรปและอเมริกาสนับสนุน เนื่องจากเห็นว่ามีการลดลงอย่างรวดเร็วและใกล้สูญพันธุ์
5. ที่ประชุมลงมติไม่รับข้อเสนอในการขอขึ้นทะเบียนปลาฉลาม จำนวน 4 ชนิด ได้แก่ ฉลามหัวค้อนหยัก (Sphyrna lewini) ฉลามหัวค้อนยักษ์ (Sphyrna mokarran) ฉลามหัวค้อนดำ (Sphyrna zygaena) และฉลามครีบต่าง (Carcharhinus longimanus) ในบัญชี 2 ของอนุสัญญาไซเตส
6. ที่ประชุมมีมติไม่รับการขอขึ้นทะเบียนสัตว์บัญชี 1 ที่ได้จากการเพาะพันธุ์เพื่อการค้าเชิงพาณิชย์ (นกกระต๊อและนกแก้วมาคอว์)
7. ที่ประชุมมีมติเห็นชอบการแก้ไขแนวทางการยื่นคำขอขึ้นทะเบียนสัตว์บัญชี 1 ที่ได้จากการเพาะพันธุ์เพื่อการค้าเชิงพาณิชย์ ตามที่เลขาธิการ CITES เสนอ

8. ที่ประชุมพิจารณาข้อเสนอของคณะกรรมการด้านพืชที่ให้บทวนคำอธิบายแนบท้ายของพืชตระกูล Cactaceae และ Orchidaceae ที่มีอยู่เดิมว่าสามารถควบคุมการค้าชนิดพันธุ์พืชตามรูปแบบที่มีในตลาดได้หรือไม่ โดยพิจารณาการค้าผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่มีส่วนผสมของ *Cibotium barometz*, *Cistanche deserticola*, *Dionea muscipula* และ *Euphorbia* spp. ซึ่งผลการประชุมเห็นชอบให้แก้ไขคำอธิบายแนบท้ายโดยยกเว้นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่มีส่วนผสมของ *Euphorbia antisiphylitica* (Candellilar wax) ออกจากการควบคุมของอนุสัญญา

9. ที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์ให้ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม CoP 16 ซึ่งกำหนดจะจัดขึ้นในปี พ.ศ. 2556

3.4 ประเด็นสำคัญในการประชุมไซเตส ครั้งที่ 16 (CITES coP # 16)

ผลการประชุมสมัยสามัญภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดของสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ ครั้งที่ 16 (CITES CoP16) และการประชุมคณะกรรมการบริหารอนุสัญญาฯ ครั้งที่ 63 และ 64 วันที่ 2 - 14 มีนาคม 2556 ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์

สรุปสาระสำคัญของคำกล่าวเปิดงาน

- 1) ประกาศเจตนารมณ์ชัดเจนต่อที่ประชุมในความมุ่งมั่นของประเทศไทยที่ให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์สัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์
- 2) เน้นย้ำกลุ่มประเทศภาคีสมาชิกขอให้ความร่วมมือทุกรูปแบบ เพื่อให้แผนงานอนุรักษ์สัตว์ป่าและพืชป่ามีการพัฒนาและประสบผลสำเร็จ
- 3) ประกาศมาตรการแก้ไขปัญหากลักลอบค้างาช้างระหว่างประเทศ โดยประเทศไทยจะดำเนินการ
  - เพิ่มมาตรการป้องกันการนำงาช้างแอฟริกันเข้าประเทศไทย
  - ควบคุมการค้างาช้างบ้านให้เป็นระบบ
  - ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อแสดงให้เห็นภาคีสมาชิกเห็นความตั้งใจจริงในการแก้ไขปัญหากลักลอบค้างาช้างอย่างจริงจัง

3.4.1 วัตถุประสงค์และลักษณะของการประชุม

(1) การประชุมคณะกรรมการบริหารอนุสัญญาครั้งที่ 63 เป็นการประชุมของคณะกรรมการบริหารอนุสัญญาฯ เพื่อพิจารณาคัดกรองเรื่องก่อนเข้าที่ประชุม CoP และพิจารณาเรื่องที่สำคัญ ๆ โดยมีประเด็นที่สำคัญของประเทศไทย ได้แก่ การพิจารณารายงานผลการควบคุมการค้างาช้างของแต่ละประเทศ

ที่เกี่ยวข้อง โดยการพิจารณาไม่แล้วเสร็จ ให้นำวาระนี้เข้าสู่ที่ประชุมคณะกรรมการบริหารอนุสัญญา ครั้งที่ 64 อีกครั้งหนึ่ง

(2) การประชุม CITES CoP16 เป็นการประชุมภาคีอนุสัญญาฯ (CITES) เพื่อให้ประเทศภาคีอนุสัญญา CITES พิจารณาวาระต่าง ๆ ร่วมกันทั้งสิ้น 79 วาระ โดยการประชุมแบ่งการประชุมออกเป็น 3 การประชุม ได้แก่

2.1) การประชุมแบบองค์รวม (Plenary meeting) เป็นการประชุมในวาระที่เป็นเรื่องระเบียบวาระการประชุม การคัดเลือกประธานการประชุมรวม ประธานคณะกรรมการชุดที่ 1 และ 2 และการสรุปผลการประชุมคณะกรรมการชุดที่ 1 และ 2 เพื่อให้ที่ประชุมให้การรับรองผลการประชุมนั้น ประธานประชุมรวม คือ นายปรีชา เร่งสมบูรณ์สุข รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และรองประธานประชุมรวม คือ นายพิทยา พุกกะมาน ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.2) การประชุมคณะกรรมการชุดที่ 1 (Committee I Meeting) มี Ms. Carolina Caceres ประเทศแคนาดา เป็นประธาน เป็นการประชุมเพื่อพิจารณาวาระที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการทางด้านการค้าและอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่า รวมถึงการพิจารณาข้อเสนอเพื่อปรับลดบัญชีหมายเลข 1 และ 2

2.3) การประชุมคณะกรรมการชุดที่ 2 (Committee II Meeting) มี Mr. Robert Gabe ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นประธาน เป็นการประชุมเพื่อพิจารณาวาระที่เกี่ยวข้องกับระเบียบข้อบังคับในการอนุวัติอนุสัญญาในเรื่องต่าง ๆ เช่น การควบคุมการค้าช้างภายในประเทศ การออกใบอนุญาตเพื่อควบคุมการค้า การบังคับใช้กฎหมายเพื่อควบคุมการค้าสัตว์ป่าและพืชป่าระหว่างประเทศ

(3) การประชุมคณะกรรมการบริหารอนุสัญญาฯ ครั้งที่ 64 เป็นการประชุมของคณะกรรมการบริหารอนุสัญญาฯ เพื่อสรุปผลการประชุม CITES CoP16 การแนะนำคณะกรรมการบริหารอนุสัญญาฯ ที่ได้รับการคัดเลือกใหม่ และพิจารณาเรื่องที่สำคัญ ๆ โดยมีประเด็นที่สำคัญของประเทศไทย ได้แก่ การพิจารณารายงานผลการควบคุมการค้าช้างของแต่ละประเทศที่เกี่ยวข้อง โดยที่ประชุมกำหนดให้ 8 ประเทศ ได้แก่ ไทย จีน มาเลเซีย เวียดนาม ฟิลิปปินส์ อุกันดา แทนซาเนีย และเคนยา จัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติเพื่อควบคุมการค้าช้างภายในประเทศให้แล้วเสร็จ และส่งให้สำนักเลขาธิการอนุสัญญา

3.4.2 ผลการประชุมเกี่ยวกับการปรับลดบัญชีอนุสัญญา (คณะกรรมการชุดที่ 1)

ที่ประชุมได้พิจารณาข้อเสนอปรับลดบัญชีอนุสัญญาทั้งสิ้น 71 ข้อเสนอ แบ่งเป็นข้อเสนอด้านสัตว์ป่าทั้งสิ้น 49 ข้อเสนอ และข้อเสนอทางด้านพืชป่า 22 ข้อเสนอ โดยมีข้อเสนอของประเทศไทย ดังนี้

(1) ขอบปรับลดบัญชีจระเข้ น้ำจืด (*Crocodylus siamensis*) ของประเทศไทยจากบัญชี 1 เป็นบัญชี 2 ไม่ผ่านความเห็นชอบจากที่ประชุม เกิน 2 ใน 3 ของคะแนนเสียง จึงทำให้ยังคงอยู่ในบัญชีหมายเลข 1

(2) ขอบปรับลดบัญชีจระเข้ น้ำเค็ม (*Crocodylus porosus*) ของประเทศไทยจากบัญชี 1 เป็นบัญชี 2 ไม่ผ่านความเห็นชอบจากที่ประชุม เกิน 2 ใน 3 ของคะแนนเสียง จึงทำให้ยังคงอยู่ในบัญชีหมายเลข 1

(3) ข้อเสนอให้บรรจุไม้พะยุง (*Dalbergia cochinchinensis*) อยู่ในบัญชี 2 ได้รับความเห็นชอบเป็นเอกฉันท์ให้บรรจุอยู่ในบัญชี 2

3.4.3 ผลการประชุมเกี่ยวกับการอนุวัติตามอนุสัญญา (คณะกรรมการชุดที่ 2)

ที่ประชุมพิจารณาเรื่องระเบียบ การบริหาร การบังคับใช้กฎหมายและการอนุวัติอนุสัญญาทั้งสิ้น 48 วาระ โดยมีเรื่องสำคัญเกี่ยวกับประเทศไทย ได้แก่

(1) การควบคุมการค้างาช้างภายในประเทศ โดยที่ประชุมมีมติที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.1) การตรวจยึดจับกุมคดีลักลอบนำเข้าส่งออกงาช้าง

ที่ประชุมเห็นชอบให้สำนักเลขาธิการหามาตรการในการเสริมสร้างความร่วมมือระยะยาวระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในการบังคับใช้กฎหมายในทวีปแอฟริกาและเอเชีย

ที่ประชุมขอให้ประเทศซึ่งตรวจยึดงาช้างแต่ละครั้งที่มีปริมาณมากกว่า 500 กิโลกรัม ทำการเก็บตัวอย่างงาช้างดังกล่าวเพื่อทำการวิเคราะห์หาแหล่งที่มาของงาช้างดังกล่าวภายใน 90 วัน และภายใต้งบประมาณที่มีขอให้ทำการวิเคราะห์คดีตรวจยึดงาช้างมากกว่า 500 กิโลกรัม ที่เกิดขึ้นในช่วง 2 ปีที่ผ่านมาด้วย

สถิติการจับกุมนำเข้าและส่งออกงาช้าง โดยกรมศุลกากร

ปีงบประมาณ	จำนวนราย	ปริมาณ	น้ำหนัก (ก.ก.)	มูลค่า (บาท)
2552	3	20 กิ่ง 797 ท่อน 16 ชิ้น	1,882.10	68,829,872
2553	6	568 กิ่ง 99 ชิ้น	3,883.63	317,404,217
2554	3	433 กิ่ง 55 ท่อน	3,385.90	217,739,443
2555	4	25 กิ่ง 202 ท่อน	520.42	33,764,992
2556	2	11 กิ่ง 22 ท่อน	160.84	9,126,000
รวม	18	1,057 กิ่ง 1,076 ท่อน 115 ชิ้น	9,842.47	646,864,524

ที่มา : กรมศุลกากร ฝ่ายสืบสวนปราบปรามที่ 1 ส่วนสืบสวนปราบปราม 3 สำนักสืบสวนและปราบปราม

1.2) การแก้ไขมติที่ประชุม 10.10 (Rev.CoP15) ว่าด้วยการค้าช้างและซากต่าง ๆ ของช้าง ที่ประชุมได้มีการอภิปรายอย่างกว้างขวางเกี่ยวกับการค้าช้างและซากต่าง ๆ ของช้าง โดยมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย ดังนี้

ที่ประชุมยอมรับว่าการลักลอบค้าช้างและซากต่าง ๆ ของช้างเป็นปัญหาในระดับนานาชาติซึ่งประเทศถิ่นกำเนิด ประเทศที่นำผ่านและประเทศผู้บริโภคจะต้องดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน และร่วมมือกัน

นอกเหนือจากที่จะต้องดำเนินการควบคุมการค้าช้างภายในประเทศแล้ว ประเทศที่มีอุตสาหกรรมแกะสลักงาช้างจะต้องทำการสำรวจปริมาณงาช้างที่ภาครัฐถือครองอยู่ รายงานข้อมูลดังกล่าวให้สำนักเลขาธิการทราบภายใน วันที่ 28 กุมภาพันธ์ ของทุกปี และหากมีปริมาณที่เปลี่ยนแปลงไปจากปีก่อนหน้าให้ชี้แจงเหตุผลประกอบการเปลี่ยนแปลงปริมาณดังกล่าวด้วย รวมไปถึงให้มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับกฎหมายข้อบังคับในการควบคุมการค้าช้าง และการลดปริมาณอุปสงค์อุปทานในตลาดการค้าช้างด้วย

1.3) การจัดทำแผนปฏิบัติการดำเนินงานช้างแห่งชาติ

ที่ประชุมให้ประเทศไทย รวมทั้งอีก 7 ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐประชาชนจีน, เกาหลี, มาเลเซีย, ฟิลิปปินส์, อุกันดา, แทนซาเนีย และเวียดนาม จัดส่งแผนปฏิบัติการดำเนินงานช้างแห่งชาติ เพื่อลดการค้าช้างที่ผิดกฎหมาย โดยมีกรอบระยะเวลาและกิจกรรมที่สามารถชี้วัดได้ และนำเสนอให้กับสำนักเลขาธิการ

ดังนั้น ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องต้องขอความร่วมมือผู้ประกอบการค้าช้างให้ดำเนินการเพื่อมิให้เกิดกรณีที่จะเป็นการทำให้เกิดการระงับการค้าสัตว์ป่าและพืชป่าตามอนุสัญญา CITES โดยรวมของประเทศ ดังนี้

- ลงทะเบียนผู้ประกอบการค้าช้างและจัดทำบัญชีงาช้างและผลิตภัณฑ์จากงาช้างตามที่ราชการกำหนด
- ไม่ซื้องาช้างที่ไม่มีที่มาแน่ชัด หรืองาช้างที่อาจเป็นงาช้างแอฟริกาใช้ในการทำผลิตภัณฑ์
- ไม่ขายงาช้างหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากงาช้างให้กับชาวต่างชาติ หรือคนไทยเพื่อจะนำออกนอกประเทศ
- ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่สารวัตรบัญชี และสารวัตรใหญ่บัญชีในการสำรวจปริมาณงาช้างและผลิตภัณฑ์ที่ทำจากงาช้างที่มีอยู่ในครอบครอง

ตัวอย่างคดีการลักลอบนำเข้างาช้าง (CASE STUDY)

วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2554

รายละเอียดการขนส่ง

เที่ยวบิน : TG 416

วันที่ : 23 กุมภาพันธ์ 2554

น้ำหนัก : 1,208 กิโลกรัม

ประเทศต้นทางบรรทุก : มาเลเซีย

รายละเอียดการจับกุม

ผลการตรวจพบ : งาช้าง 118 กิ่ง 50 ท่อน

น้ำหนักสุทธิ : 1,026.40 กิโลกรัม

Route of Flight TG 416/23.02.54

ที่มา : กรมศุลกากร ฝ่ายสืบสวนปราบปรามที่ 1 ส่วนสืบสวนปราบปราม 3 สำนักสืบสวนและปราบปราม

จับกุมวันที่ 15 ธันวาคม 2555

รายละเอียดการขนส่ง

เที่ยวบิน : ET 608

วันที่ : 15 ธันวาคม 2555

น้ำหนัก : 72 กิโลกรัม

ประเทศต้นทางบรรทุก : เอธิโอเปีย

รายละเอียดการจับกุม

ผลการตรวจพบ : งาช้าง 11 ท่อน

น้ำหนักสุทธิ : 50 กิโลกรัม

(2) การอนุรักษ์เสือ ที่ประชุมได้ร่วมกันพิจารณาข้อตัดสินใจเกี่ยวกับสัตว์ตระกูลแมวใหญ่ (Asian big cats) โดยเห็นชอบให้ประเทศถิ่นกำเนิดทุกประเทศ จัดทำรายงานผลการจับกุมการลักลอบฆ่า และค้าสัตว์ตระกูลแมวขนาดใหญ่ของเอเชีย นำเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการบริหาร ครั้งที่ 65 (ก.ค. 2557) และให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจับกุมดังกล่าวกับสำนักเลขาธิการเพื่อทำการวิเคราะห์ และจัดทำรายงานหน่วยงานด้านการบังคับใช้กฎหมายและประเทศถิ่นกำเนิดต่อไป

(3) ไม้กฤษณา ได้รับความเห็นชอบในการปรับคำนิยามในเรื่องการขยายพันธุ์เทียมที่จำเพาะสำหรับ ไม้กฤษณา ซึ่งคำนิยามที่กำหนดใหม่นี้ทำให้ผู้ปลูกกฤษณาในประเทศไทยสามารถส่งออกไม้กฤษณาจาก สวนป่าไปยังประเทศต่าง ๆ ได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น

3.4.4 ผลการประชุมแบบองค์รวม (Plenary Meeting)

(1) ที่ประชุมได้รับรองผลการประชุมคณะกรรมการชุดที่ 1 และ 2

(2) ที่ประชุมมีมติเห็นชอบกับประเทศไทยในการกำหนดให้วันที่ 3 มีนาคมของทุกปี ซึ่งตรงกับ วันที่อนุสัญญา CITES ถือกำเนิดขึ้นเมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2516 เป็นวันสัตว์ป่าโลก

(3) ประเทศสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ได้ขอเสนอตัวเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมในครั้งที่ 17 ในปี พ.ศ. 2559 ซึ่งที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์ในการขอเป็นเจ้าภาพดังกล่าว

(4) สำนักเลขาธิการไซเตสและภาคีสมาชิกได้กล่าวชื่นชมผลสำเร็จของการจัดประชุมครั้งนี้ และได้กล่าวขอบคุณรัฐบาลไทยที่เป็นเจ้าภาพในการจัดงาน

3.4.5 การประชุมและกิจกรรมคู่ขนานที่สำคัญ (Side Event)

(1) การประชุมรัฐมนตรีอาเซียนที่รับผิดชอบอนุสัญญา CITES และเจ้าหน้าที่อาวุโสที่รับผิดชอบอนุสัญญา CITES ในวันที่ 3 และ 4 มีนาคม 2556 ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ ได้เห็นชอบร่วมกันในความร่วมมือและเพิ่มประสิทธิภาพของเครือข่ายการบังคับใช้กฎหมายภูมิภาคอาเซียนในเรื่องการป้องกันการค้าสัตว์ป่าที่ผิดกฎหมายหรือ ASEAN-WEN รวมทั้งการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับการค้าสัตว์ป่าและพืชป่าที่ผิดกฎหมาย

(2) การประชุมจัดทำแผนปฏิบัติการฟื้นฟูประชากรเสือโคร่งระดับโลกปี พ.ศ. 2556 - 2557 ในวันที่ 10 มีนาคม 2556 ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ โดยมีเจ้าหน้าที่ระดับสูงของ 13 ประเทศ ที่มีเสือโคร่งในธรรมชาติร่วมจัดทำแผนปฏิบัติการให้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของการประชุมรัฐมนตรีด้านการอนุรักษ์เสือโคร่งครั้งที่ 2 ที่ประเทศภูฏาน ซึ่งที่ประชุมได้กล่าวชมเชยการดำเนินการของประเทศไทยและขอให้ประเทศไทยช่วยสนับสนุนการปฏิบัติการของประเทศต่าง ๆ ในการพัฒนาระบบการลาดตระเวนและการศึกษาวิจัย

(3) กิจกรรมวันช้างไทย วันที่ 13 มีนาคม 2556 มีการฉายภาพยนตร์สารคดีเกี่ยวกับช้าง เรื่อง Return to the forest ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับโครงการคืนช้างสู่ธรรมชาติ ณ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา เพื่อสนองพระราชปณิธานสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถในการอนุรักษ์ช้างไทย โดยได้รับความร่วมมือจากกระทรวงการต่างประเทศ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และ IUCN

4. มาตรการที่ต้องดำเนินการต่อไป

มาตรการที่ต้องดำเนินการต่อไป อย่างน้อย 5 ประการ ที่สมควรดำเนินการ ได้แก่

4.1 จัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติว่าด้วยการควบคุมการค้าช้างเสนอต่อสำนักเลขาธิการอนุสัญญาฯ

4.2 จัดทำประกาศกระทรวงกำหนดชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าตามอนุสัญญาฯ ซึ่งได้มีการปรับปรุงแก้ไขจากการประชุม CITES CoP16 ภายใต้พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และภายใต้พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2535 ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

4.3 จัดทำรายงานเรื่องการอนุรักษ์เสือโคร่งและสัตว์ตระกูลแมวขนาดใหญ่ให้กับสำนักเลขาธิการอนุสัญญาฯ ภายในเดือนกุมภาพันธ์ 2557

4.4 ต้องจัดส่งคู่มือการจำแนกชนิดไม้พะยุงให้สำนักเลขาธิการฯ เพื่อเผยแพร่ให้ประเทศสมาชิกอื่น ๆ นำไปใช้เป็นคู่มือในการควบคุมการนำเข้า-ส่งออกไม้พะยุงต่อไป

4.5 ประเทศไทยในฐานะผู้ส่งออกกฤษณาเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก และมีการส่งออกกฤษณาในหลากหลายรูปแบบต้องดำเนินการจัดทำคู่มือกฤษณาและผลิตภัณฑ์ พร้อมทั้งคำจำกัดความของกฤษณาและผลิตภัณฑ์ดังกล่าว

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ประเทศไทยได้ดำเนินการในด้านการอนุรักษ์สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ซึ่งเริ่มจากการที่ประเทศไทยมีกฎหมายคุ้มครองสัตว์ป่าเพียงฉบับเดียว คือ พระราชบัญญัติการรักษาช้างป่า ร.ศ. 119 แต่กฎหมายฉบับนี้มีเนื้อหาเพื่อรักษาช้างป่าอย่างเดียว ในสมัยนั้นการล่าสัตว์ของชาวชนบทถือเป็นเรื่องปกติ คนเมืองการล่าสัตว์เพื่อเอาเขา หรือหนัง ถือเป็นเกมกีฬาชนิดหนึ่ง ต่อมาใน พ.ศ. 2503 ได้ออกพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2503 เนื่องจาก หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 อุปกรณ์ต่าง ๆ ทันสมัยขึ้นสามารถเข้าไปในเขตทุรกันดารได้ง่าย การล่าจึงมีมากขึ้น อีกทั้งยังมีการขยายพื้นที่การเกษตร บุกรุกแผ้วถางป่าซึ่งทำให้สัตว์ป่าลดจำนวนลงรวดเร็ว และบางชนิดได้สูญพันธุ์ไป จนถึง พ.ศ. 2535 ได้มีการปรับปรุงกฎหมายคุ้มครองสัตว์ป่า เนื่องจากพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2503 บังคับใช้เป็นระยะเวลาานานกว่า 30 ปี ส่งผลให้มาตรการที่มีอยู่ ไม่สามารถทำให้การสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และจากการที่ประเทศไทยได้ส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมเพื่อยกร่างอนุสัญญาไซเตส ตั้งแต่ปี พ.ศ.2516 และได้ลงนามรับรองอนุสัญญาฯ นี้ ในปี พ.ศ. 2518 และให้สัตยาบัน เมื่อวันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2526 นับเป็นภาคีลำดับที่ 78 ด้วยเหตุผลที่ว่าอนุสัญญาไซเตส จะเอื้ออำนวยให้ประเทศไทยสามารถควบคุมการลักลอบค้าสัตว์ป่าและพืชป่าที่กำลังจะสูญพันธุ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้การค้าระหว่างประเทศได้รับความสะดวกรมากขึ้น และความร่วมมือจากประเทศภาคีมีความจำเป็นในการควบคุมการส่งออกสัตว์ป่าและพืชป่าจากประเทศไทย อีกทั้งเพื่อความร่วมมือกับประเทศภาคีอื่น ๆ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่าและพืชป่ามิให้สูญพันธุ์ จนกระทั่งได้รับเกียรติเป็นเจ้าภาพการประชุมภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ ครั้งที่ 13 เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2547 และล่าสุด ครั้งที่ 16 (The 16th meeting of the Conference of Parties to CITES : CITES CoP16) วันที่ 3-14 มีนาคม 2556 ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ จัดโดย กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5.2 ข้อเสนอแนะ

สัตว์ป่าและพืชป่ามีประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อมโดยทางตรงและทางอ้อม จึงต้องมีวิธีการป้องกัน และแก้ไขไม่ให้สัตว์ป่าและพันธุ์พืชลดจำนวนหรือสูญพันธุ์ด้วยการอนุรักษ์สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ดังนี้

1. กำหนดกฎหมายและวิธีการปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เพื่อให้ป่าเป็นแหล่งอาหารที่อยู่อาศัยของ สัตว์ป่า อาทิ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า เขตเพาะพันธุ์สัตว์ป่าให้มีมากเพียงพอ

2. การรณรงค์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ให้เห็นความสำคัญในการอนุรักษ์สัตว์ป่าและพันธุ์พืช อย่างจริงจัง

3. การไม่ล่าสัตว์ป่า ไม่ควรมีการค้าสัตว์ป่าทุกชนิด ทั้งสัตว์ป่าสงวนสัตว์ป่าคุ้มครอง เพราะปัจจุบัน สัตว์ป่าทุกชนิดได้ลดจำนวนลงอย่างมากทำให้ขาดความสมดุลทางธรรมชาติ

4. การป้องกันไฟป่า ไฟป่านอกจากจะทำให้ป่าไม้ถูกทำลายแล้วยังเป็นการทำลายแหล่งอาหาร และที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าด้วย

5. การปลูกฝังการให้ความรัก และเมตตาต่อสัตว์อย่างถูกวิธีสัตว์ป่าทุกชนิดมีความรักชีวิตเหมือนกับ มนุษย์ การฆ่าสัตว์ป่า การนำสัตว์ป่ามาเลี้ยงไว้ในบ้านเป็นการทรมานสัตว์ป่า ซึ่งมักไม่มีชีวิตรอด

6. การเพาะพันธุ์เพิ่มสัตว์ป่าและพันธุ์พืชที่กำลังจะสูญพันธุ์หรือมีจำนวนน้อยลง ควรมีการ เพาะพันธุ์ขยายพันธุ์ให้มีจำนวนเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นการทดแทนและเร่งให้มีสัตว์ป่าเพิ่มมากขึ้น

7. การจัดตั้งเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือการสงวนแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า เพื่อให้สัตว์ป่า มีโอกาสขยายพันธุ์เพิ่มขึ้น เช่น จัดตั้งเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า การจัดตั้งก็อาศัยกฎหมาย สำหรับการจัดตั้งเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเพื่อให้สัตว์ป่าได้อาศัยอยู่อย่างปลอดภัย มีโอกาสขยายพันธุ์ตาม ธรรมชาติเพิ่มขึ้นและสัตว์ป่าบางส่วนจะกระจายจำนวนไปอาศัยอยู่ในพื้นที่ข้างเคียง การจัดตั้งเขตรักษา พันธุ์สัตว์ป่า นอกจากจะจัดตั้งเพื่อคุ้มครองสัตว์โดยทั่วไปแล้วบางส่วนยังจัดขึ้นเป็นพิเศษ คือ คุ้มครอง ป้องกันมิให้สัตว์ป่าที่หาได้ยากบางชนิดต้องสูญพันธุ์ไปภายในเขตอนุรักษ์สัตว์ป่า ก็จัดให้มีการควบคุม ป้องกัน การปรับปรุงแหล่งอาหารของสัตว์ เป็นต้น

8. เน้นหนักให้ทุกคนมีหน้าที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามที่ปรากฏในมาตรา 73 ในหมวด 4 หน้าที่ของชนชาวไทย ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ทั้งมุ่งเน้นในเรื่องสิทธิชุมชน ในมาตรา 66 และมาตรา 67 ในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ในการที่จะให้สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษาและการได้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในขณะเดียวกันด้วย

*****

บรรณานุกรม

CITES Management Authority of Thailand. Division of Wild Fauna and Flora Protection.

Department of National Park, Wildlife and Plant Conservation. ผลการประชุม สมัยสามัญภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดของสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้ สูญพันธุ์ ครั้งที่ 16 (CITES CoP16) และการประชุมคณะกรรมการบริหารอนุสัญญาฯ ครั้งที่ 63 และ 64 วันที่ 2 - 14 มีนาคม 2556

กรมวิชาการเกษตร. การประชุมสมัยสามัญประเทศภาคีสมาชิกอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่าง ประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ ครั้งที่ 16 Conference of the Parties 16th : CITES CoP16

กรมศุลกากร นายณริศ จ้ายหนองบัว นักวิชาการศุลกากรชำนาญการ ฝ่ายสืบสวนปราบปรามที่ 1 ส่วน สืบสวนปราบปราม 3 สำนักสืบสวนและปราบปราม. สถิติการจับกุมนำเข้าและส่งออกงาช้าง กรมอุทยานสัตว์ป่าและพันธุ์พืช. กองคุ้มครองพันธุ์สัตว์ป่าและพันธุ์พืชป่าตามอนุสัญญา. **ไซเตสคืออะไร** (Online). 2556. แหล่งที่มา <http://www.citescop16thai.com/> (1 พฤศจิกายน 2556)

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. **ฐานข้อมูลกลางอาเซียนด้านทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม** (Online). 2556. แหล่งที่มา http://asean.mnre.go.th/ewt_news.php?nid=171&filename=index / (5 พฤศจิกายน 2556)

การประชุมและมติคณะรัฐมนตรี. รายงานการประชุมภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่ง ชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ ครั้งที่ 15 (CITES CoP15) (Online). 2556. แหล่งที่มา <http://www.soc.soc.go.th/SLK/showlist3.asp?pagecode=103016&pdate=2010/07/06&pno=1&pagegroup=1/> (1 พฤศจิกายน 2556)

การประชุมและมติคณะรัฐมนตรี. รายงานการประชุมภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ ครั้งที่ 13 (CITES CoP13) (Online). 2556. แหล่งที่มา <http://www.soc.soc.go.th/SLK/showlist3.asp?pagecode=42429&pdate=2004/11/02&pno=1&pagegroup=1> / (7 พฤศจิกายน 2556)

พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 และพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 เล่ม 109 ตอนที่ 40 หน้า 39 วันที่ 7 เมษายน 2535

พระราชบัญญัติศุลกากรพุทธศักราช 2469 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 20) พ.ศ. 2548 เล่ม 122 ตอนที่ 4 ก หน้า 8 13 มกราคม 2548

- พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 เล่ม 109 ตอนที่ 15 วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2535
มูลนิธิช่วยชีวิตสัตว์ป่าแห่งประเทศไทย. **รวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ป่า** (Online). (6 พฤศจิกายน 2556). แหล่งที่มา <http://www.wildlifeofthailand.org/wildlife/?p=1021> (1 พฤศจิกายน 2556)
- มูลนิธิฟรีแลนด์. **ปัญหาการค้าสัตว์ป่า**. (Online). 2556. แหล่งที่มา <http://freeland.org/th/wildlife-trafficking/the-problem> (5 พฤศจิกายน 2556)
- อภิญญา ใจแท้. กองคุ้มครองพันธุ์สัตว์ป่าและพันธุ์พืชป่าตามอนุสัญญา. **การประชุมภาคีอนุสัญญาไซเตส ครั้งที่ 14** (Online). 2556. แหล่งที่มา <http://www.dnp.go.th/wffp/Doc/6เอกสารเผยแพร่/การประชุมภาคีอนุสัญญาไซเตส%20ครั้งที่%2014.pdf> (1 พฤศจิกายน 2556)

*****